

Samen leren we hoe
spanningen ontstaan,
hoe we die eerder
herkennen, en hoe we
vanuit verbinding en
normering voorkomen
dat onbehagen
verhard tot onrust

Community Of Practice

Agenda Stad

9 juni 2026

Houten

*Interbestuurlijk Ondersteuningsprogramma
Omgaan met Maatschappelijke Onrust (OMO)*

 Town Deal
Krachtige Kernen

Logos of participating organizations and government bodies:

- gemeente Dinkelland
- gemeente eijsden-margraten
- gemeente Hollands Kroon
- gemeente Houten
- Gemeente leudal
- Gemeente Mook en Middelaar
- gemeente Oldambt
- GEMEENTE Stadskanaal
- gemeente Staphorst
- Gemeente Súdwest-Fryslân
- gemeente Urk
- Ministerie van Justitie en Veiligheid
- Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
- Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
- PLATFORM31
- Bureau Regionale Veiligheidsstrategie

**Agenda
Stad**

Town Deal Krachtige Kernen in het kort

11 gemeenten met kleine kernen en hechte gemeenschappen, Ministeries van J&V, SZW en BZK, Platform31 en de Regionale Veiligheidsstrategie Midden Nederland.

Centraal: het beter omgaan met maatschappelijk ongenoegen en onrust bij moeilijke besluiten die inwoners direct raken — zoals de opvang van mensen, de komst van windmolens of veranderingen in de landbouw.

Samen leren: Hoe spanningen ontstaan, hoe je die eerder herkent, en hoe je vanuit verbinding en normering voorkomt dat onbehagen verhardt tot onrust. Hoe kan rijk beter aansluiten op lokaal?

Town Deal
Krachtige Kernen

Lessen van één jaar TDKK

LES 1: Onrust wordt versterkt door institutionele kwetsbaarheid. Participatie werkt anders in kleine kernen

- Beperkte capaciteit binnen gemeentelijke organisatie
- Risico van reactief handelen; o.a. incidentpolitiek; inconsistentie, overschatting van participatie;
- Interne verankering cruciaal. Dat verbindt maatschappelijke onrust direct met: organisatiekracht; ambtelijk vakmanschap; bestuurlijke stabiliteit.
- **Nodig:** langdurige presentie en netwerkopbouw

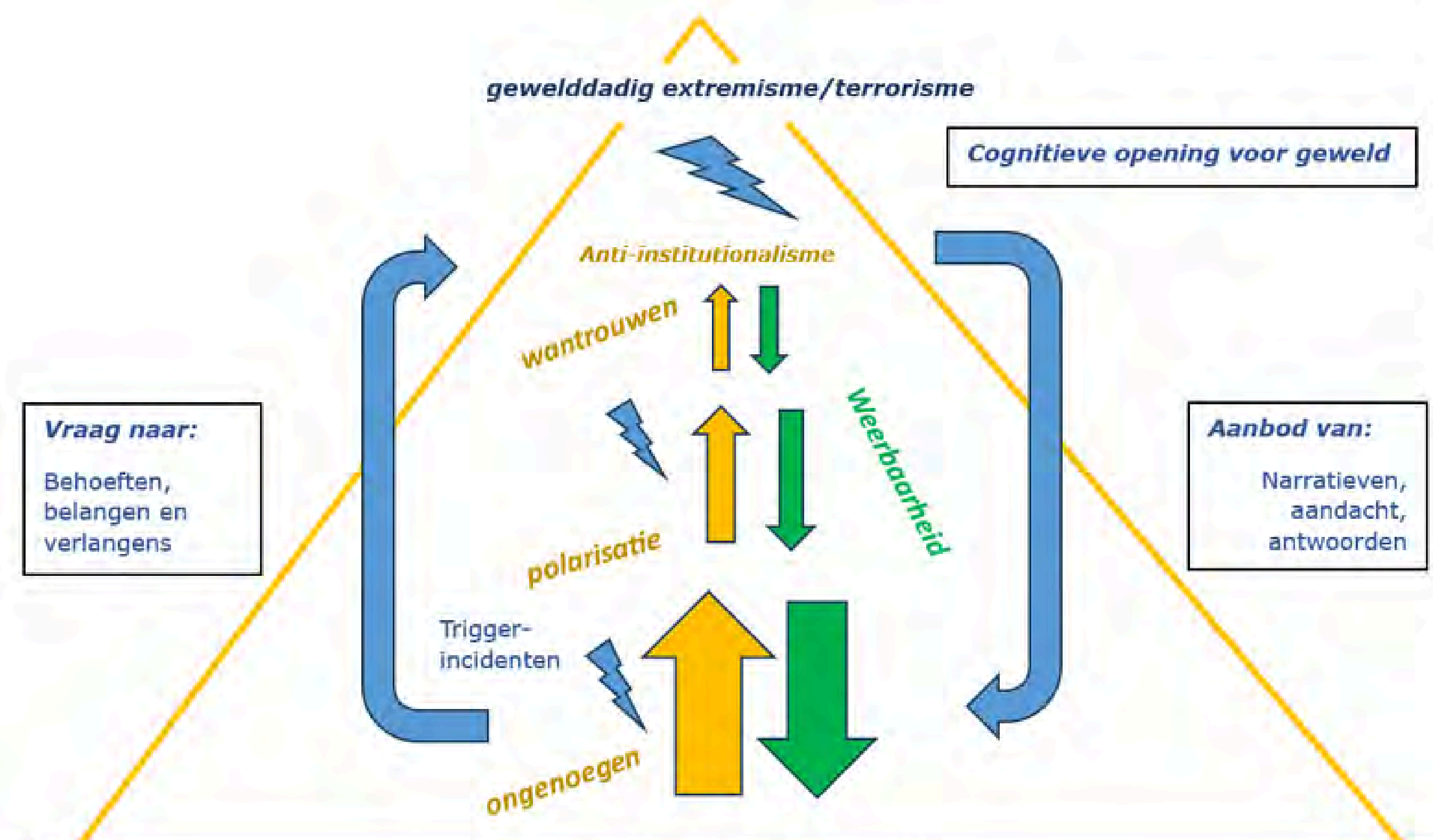

Lessen van één jaar TDKK

LES 2: Kleine kernen en hechte gemeenschappen hebben bij maatschappelijke onrust een andere dynamiek dan steden of anonieme woonwijken

- Sociale verbondenheid werkt beschermend en maakt spanningen tegelijkertijd persoonlijker, langduriger en emotioneler.
- Conflicten gaan ook over erkenning, respect, identiteit en bestaanszekerheid
- Groepsdruk en het stille midden

- Voedingsbodems onbehagen:**
1. **Gebrek aan grip**
  2. **Ervaren oneerlijkheid vanuit de overheid**
  3. **Verruwing in de samenleving**

Grip en hulpbronnen

WRR:

Grip = de mate waarin iemand door eigen handelen gewenste uitkomsten kan bereiken en ongewenste voorkomen.

Veel mensen ervaren weinig invloed op wonen, energie, inkomen of leefomgeving;

Gebrek aan grip leidt tot **onbehagen**:

Emoties zijn vooral machteloosheid en onzekerheid

Town Deal
Krachtige Kernen

Bijvoorbeeld: Grip in Staphorst

- **Keuze:** onze eigen weg in de Zwarte Piet discussie mogen vinden?
- **Procedurele rechtvaardigheid:** in hoeverre konden inwoners invloed uitoefenen, zijn zorgen gehoord?
- “Wij in Staphorst proberen in ons tempo mee te bewegen; te snelle veranderingen zijn niet voor ons weggelegd. Tegelijkertijd leeft de beeldvorming dat Staphorst niet wil en dat doet Staphorsters en dus ook mij de meeste pijn.”

(Ervaren) Onrecht

Ervaren eerlijkheid (procedurele rechtvaardigheid):
Doe ik er toe? Wordt er naar mijn mening geluisterd?

Ervaren oneerlijkheid: **neurobiologische ervaring van onveiligheid**

- (collectieve) identiteit gelijk emotioneel, escalatie
- Overheid stelt sowieso 'mijn groep' altijd achter
- Erkenning nodig. Geen empathie zonder **Presentie!**
- Mensen met weinig hulpbronnen: vermijden vaak het debat en hebben vaker een sterk gevoel van uitsluiting

Voorbeeld Hollands Kroon Ervaren Onrecht en Ontevredenheid in de Ruimtelijke Ordening

- Wel de lasten, niet de lusten. Wel datacenters, geen woningbouw
- Ervaren gebrek aan zeggenschap in de RO
- Zelfs al ís er zeggenschap, dan kan alsnog ongenoegen ontstaan of groeien.
- Respect en erkenning ook nodig in de ruimtelijke ordening.

Town Deal
Krachtige Kernen

Ervaren Onrecht/Optreden overheid (HK)

Wat als....

- bedrijfsleven veel meer inspraak heeft op de plaatsing van datacenters dan een burger?
- participatie bij de gemeente gaat over 'hoe' van de transitie, terwijl inwoners willen praten over het 'waarom'?
- provincies of rijk de regie pakken, maar het niet als hun verantwoordelijkheid beschouwen om iets met ongenoegen te doen?

Town Deal
Krachtige Kernen

Ervaren Onrecht/Optreden overheid

- **Onduidelijkheid over invloed.**
- *Wees helder en eerlijk*

- **Inconsistente communicatie.**
- *Maak van communicatie een kerninterventie*

- **Interbestuurlijke samenwerking is een potentiële bron van maatschappelijke onrust.**
- *Voorkom botsende bestuurslagen en onheldere verantwoordelijkheden*

Verharding/verruwing

- Samenleving individualistisch, wederkerigheid zoek
- NL koploper agressie tegen mensen met publieke functie
- Frustratie of verdienmodel?
- Radicale uitingen van politici beïnvloeden direct het discours online
- Vermenging met NIMBY, racisme en extremisme, onder druk zetten democratische besluitvorming

Les 3: van participatie naar presentie

De Town Deal maakt hier een belangrijke verschuiving:

- **Klassieke logica**

- creëert draagvlak relatie
- invloed staat centraal
- inwoners moeten actief meedoen
- procedureel

- **Nieuwe logica participatie**

- creëert ruimte voor participatie
- erkenning en nabijheid staan centraal
- overheid moet zichtbaar aanwezig zijn
- relationeel

Lessen van één jaar TDKK

Les 4 “Stileren van de strijd”

- NSOB: andere manier van omgaan met maatschappelijke conflicten en polarisatie
- Niet: strijd vermijden ,iedereen naar consensus duwen, emoties neutraliseren, of scherpe verschillen gladstrijken.
- Wel: het conflict zó organiseren en begeleiden dat het democratisch productief blijft.
- Verschillen mogen zichtbaar zijn; emoties mogen bestaan en benoemd tegengestelde belangen mogen botsen;
- Maar wel: binnen vormen, regels en relaties die escalatie voorkomen en democratische interactie mogelijk houden.
- De strijd vormgeven, niet weghalen.

Lessen van één jaar TDKK

Les 5: verbinding zonder begrenzing werkt net zo slecht als begrenzing zonder verbinding.

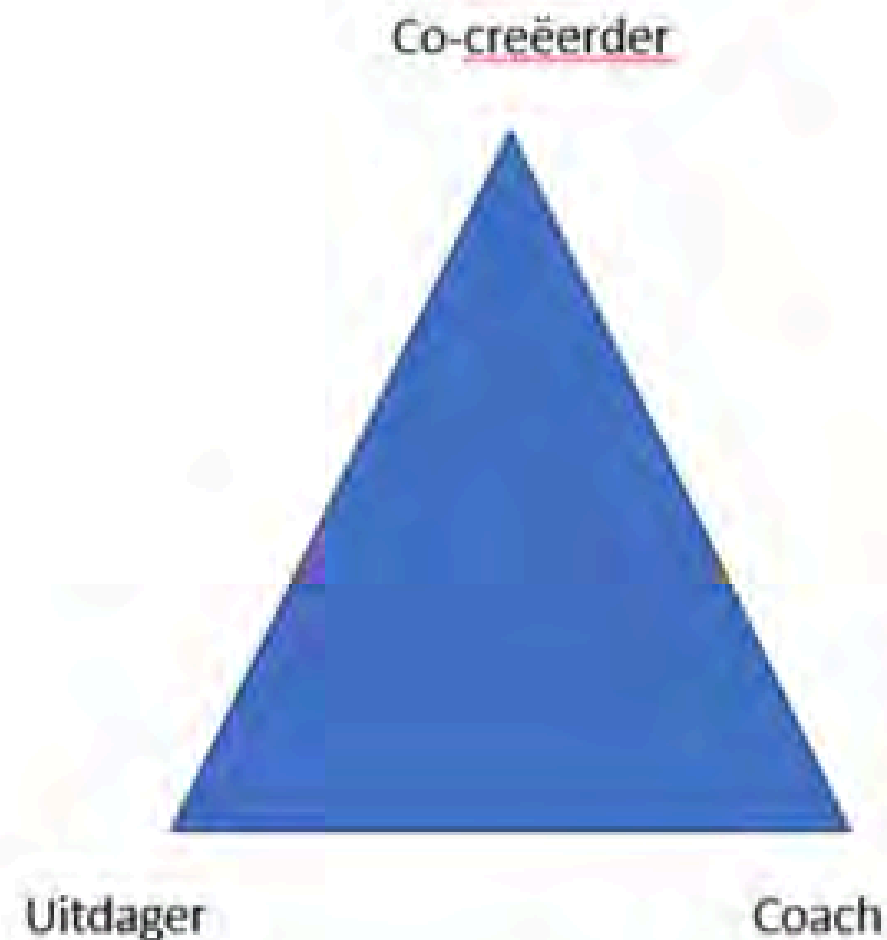
- Valkuil en reflex: spanning dempen; “de nuance” zoeken; extreme stemmen vermijden; snel naar draagvlak of consensus aan.
- **Tegenovergesteld effect:** mensen voelen zich niet erkend; emoties verdwijnen niet maar verharderen; wantrouwen groeit ondergronds; radicalere groepen krijgen aantrekkingskracht; simpele wij-zij frames worden sterker.
- “Stileren van de strijd” zegt: **democratie heeft georganiseerde confrontatie nodig.** Niet chaos. Niet oorlog. Maar ook niet schijnharmonie.

Les 6 Flip de dramadriehoek!

Als overheid niet redder zijn, maar daag mensen uit om in de co-creatie te komen en ondersteun met coaching.

FLIP DE DRAMA DRIEHOEK !

Samen leren we hoe
spanningen ontstaan,
hoe we die eerder
herkennen, en hoe we
vanuit verbinding en
normering voorkomen
dat onbehagen
verhard tot onrust

Community Of Practice

Agenda Stad

9 juni 2026

Houten

*Interbestuurlijk Ondersteuningsprogramma
Omgaan met Maatschappelijke Onrust (OMO)*

**Agenda
Stad**

